

Відміна платежів за перетікання реактивної електроенергії як додаткове джерело фінансування заходів з енергозбереження

Голованьов М.П., КП «Харківські теплові мережі»

Голованьова Г.М., Національний аерокосмічний університет

ім. М.С.Жуковського «ХАІ»

Для житлово-комунальних підприємств найбільш складним питанням в реалізації будь яких планів та заходів з енергозбереження є питання їх фінансування. Аналіз фактичних витрат при наданні комунальних послуг дає змогу знайти витрати, які по своєму обсягу не значні з точки зору впливу на тарифи на теплову енергію, але достатньо значні при використанні таких об'ємів коштів на заходи з енергозбереження. Але для їх перенаправлення на цілі енергозбереження потрібні зміни в діючих нормативно-правових документах.

Предметом дослідження стали витрати житлово-комунальних підприємств на оплату за перетікання реактивної енергії, які за 2011 рік тільки по КП «Харківські теплові мережі» склали більше 2 млн. грн. Це пов'язано з електропостачанням, діяльність в цієї сфері регулюється Законом України «Про електроенергетику», постановами НКРЕ України, наказами по Мінпаливенерго України.

Але є підстави вважати ці витрати для житлово-комунальних підприємств недоцільними. На практиці платежі за перетікання реактивної енергії стали узаконеною фінансовою підтримкою акціонерних компаній по постачанню електричної енергії зі сторони житлово-комунальних підприємств, які знаходяться в скрутному фінансовому становищі. Ці кошти повинні залишатися у житлово-комунальних підприємств.

Спочатку розглянемо нормативно-правовий механізм застосування цих витрат та цілі, для досягнення яких ці витрати вводились.

Почнемо з того, що оплата за перетікання реактивної електроенергії взагалі не передбачена в Законі України «Про електроенергетику», який є основним в цієї сфері. Більш того, в Законі поняття «реактивної енергії» не визначено та ні жодного разу не використовується.

Оплата за перетікання реактивної електроенергії передбачається «Правилами користування електричною енергією» (далі – Правила), які затверджені постановою НКРЕ від 31.07.96 р. № 28 і зареєстровані в Міністерстві юстиції України 02.08.96 р. за № 417/1442 (із подальшими змінами та доповненнями). Підпунктом 6.33 Правил визначено, що величина плати за перетікання реактивної електроенергії визначається електропередавальною організацією відповідно до «Методики обчислення плати за перетікання реактивної електроенергії між елект-

ропередавальною організацією та її споживачами», затвердженої наказом Міністерства палива та енергетики України від 17.01.02 р. № 19, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.02.02 р. за № 93/6381 (далі – Методика).

Плата визначається відповідно пунктів 3.4 та 3.7 Методики. Нарахування здійснюються для житлово-комунальних підприємств по великій кількості точок обліку. При цьому особливо слід зазначити наступне. Відповідно до пункту 3.4 Методики вхідні дані по обсягах реактивної електроенергії для розрахунку плати за перетікання визначаються у величинах, в яких і повинні визначатись – в «кВАр-год». Але в формулах 3.2 та 3.3 Методики для визначення основної плати за спожиту і генеровану реактивну електроенергію застосовується фактична середня закупівельна ціна на активну електроенергію (!), що склалася за розрахунковий період, обсяги якої визначаються в «грн./кВт-год.». При цьому відповідно до постанови НКРЕ України від 29.05.02р. № 566 «Про застосування розрахункової середньої закупівельної ціни на електроенергію для розрахунків за перетікання реактивної енергії» для розрахунку плати за перетікання реактивної енергії, яка нараховується відповідно до Методики, замість фактичної застосовують прогнозовану середню закупівельну ціну на електроенергію, яка також визначається в «грн./кВт-год.». Тобто мова йде про вартість не за кВАр-год, а за «кВт-год».

У зв'язку з цим у вищезазначених формулах 3.2 та 3.3 Методики для переведення розмірності з «кВАр» на «кВт» застосовується економічний еквівалент реактивної потужності – ЕЕРП, який має розмірність «кВт/кВАр». При застосуванні ЕЕРП обсяг з «кВАр-год.» штучно преобразується в обсяг з «кВт-год.» і після застосування ціни в «грн./кВт-год.» формується плата за споживання і генерацію реактивної електроенергії в гривнях. Тобто офіційно не існує майже тарифів на реактивну електроенергію і цілком штучно, без будь якого економічного або фізичного підґрунтя її вартість підводиться під застосування вартості на активну електричну енергію.

Оплата за перетікання реактивної електроенергії вводилась для того, щоб стимулювати споживачів електричної енергії застосовувати технічні компенсуючі засоби, які б ліквідували перетоки реактивної електроенергії, тоді і платити стає не за що. Це є розумно для локально розташованих промислових та інших підприємств та організацій. Для підприємств житлово-комунального господарства, які мають велику кількість окремо розташованих об'єктів, впровадження таких технічних засобів буде коштувати в десятки разів більше, чим є річна вартість фактичних перетоків, які в цілому в фізичному сенсі по основної

кількості об'єктів не значні, але сумарно коштують значні суми. Таким чином основна мета – стимулювання встановлення технічних компенсуючих засобів – житлово-комунальними підприємствами на більшості їх об'єктів не може бути реалізована і оплата за перетікання реактивної електроенергії стала постійним, завуальованим, штучним і економічно не обгрунтованим збільшенням вартості електричної (активної) енергії, причому чомусь не на користь держави, а виключно на користь електропостачальних компаній.

Для врегулювання цього питання в інтересах населення та житлово-комунальних підприємств достатньо доповнити статтю 17 Закону України «Про електроенергетику» частиною 9 (перед «Приміткою») наступного змісту:

«Регулювання плати за перетікання реактивної електроенергії здійснюється НКРЕ України. При цьому від оплати за перетікання реактивної електроенергії звільняється населення та комунальні підприємства, що постачають теплову енергію та воду та надають житлово-комунальні послуги населенню з утримання та експлуатації житла, ліфтів, прибудинкових територій, водопостачання та водовідведення, постачання теплової енергії, вивезення твердих побутових відходів та рідких нечистот і перелік яких затверджується Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською і Севастопольською міськими державними адміністраціями, виконкомами міських Рад міст, які є обласними центрами».

Одночасно можливо доопрацювати механізм контролю за цільовим використанням цих коштів на заходи з енергозбереження. При цьому для спрощення процедури визначення обсягу цих коштів достатньо по житлово-комунальних підприємствах зафіксувати фактичний обсяг розглядаємих витрат за останній календарний рік і до зміни тарифів на теплову енергію зобов'язати комунальні підприємства використовувати ці кошти на заходи з енергозбереження. А далі, уповноваженим державним органам при затвердженні нових тарифів на теплову енергію враховувати ці витрати при формуванні тарифів окремою статтею на заходи з енергозбереження.